

SATVERSMES TIESAS KOLĒGIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. Fakss: 67830770. E-pasts: tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2024. gada 9. decembrī

Satversmes tiesas 1. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētāja Irēna Kucina, tiesneses Anita Rodiņa un Jautrīte Briede,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (pieteikums Nr. 124/2024),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu:

1.1. atzīt likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” (turpmāk – Interešu konflikta novēršanas likums) 26. panta pirmo daļu, ciktāl tā paredz publiskot valsts amatpersonas deklarāciju, par neatbilstošu Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 96. pantam un spēkā neesošu no spēkā stāšanās brīža;

1.2. atzīt Ministru kabineta 2002. gada 22. oktobra noteikumus Nr. 478 “Kārtība, kādā aizpildāmas, iesniedzamas, reģistrējamas un glabājamas valsts amatpersonu deklarācijas un aizpildāmi un iesniedzami valsts amatpersonu saraksti” par neatbilstošiem likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 2. pantam;

1.3. atzīt Ministru kabineta 1999. gada 6. aprīļa noteikumus Nr. 138 “Kārtība, kādā aizpildāmas un iesniedzamas valsts amatpersonu un to radnieku deklarācijas un iesniedzami valsts amatpersonu un valsts amatpersonu amatu saraksti”, kas bija spēkā līdz 2002. gada 31. oktobrim, par neatbilstošiem Korupcijas novēršanas likuma, kas bija spēkā līdz 2002. gada 10. maijam, 22. panta otrajai un sestajai daļai un 31. panta ceturtajai daļai;

1.4. anonimizēt Pieteikuma iesniedzējas vārdu un uzvārdu.

2. Likuma “Par interešu konflikta novēršanu valsts amatpersonu darbībā” 26. panta pirmā daļa noteic, ka, lai nodrošinātu personu datu aizsardzību, deklarācijās ir publiski pieejamā un publiski nepieejamā daļa. Par publiskās pieejamības nodrošināšanu ir atbildīga valsts amatpersona vai tās institūcijas vadītājs, kas saskaņā ar šo likumu pārbauda deklarācijas, kā arī publiskas personas institūcijas vadītājs, kas saņēmis attiecīgās deklarācijas kopiju.

Ministru kabineta 2002. gada 22. oktobra noteikumi Nr. 478 “Kārtība, kādā aizpildāmas, iesniedzamas, reģistrējamas un glabājamās valsts amatpersonu deklarācijas un aizpildāmi un iesniedzami valsts amatpersonu saraksti” nosaka Interesu konflikta novēršanas likumā noteikto valsts amatpersonu deklarāciju aizpildīšanas, iesniegšanas, reģistrēšanas un glabāšanas kārtību, pārskata periodu, par kuru iesniedzama deklarācija, kārtību, kādā valsts vai pašvaldības institūcijas vadītājs vai viņa pilnvarota persona aizpilda un iesniedz Valsts ieņēmumu dienestā valsts amatpersonu sarakstu un tā grozījumus; kā arī deklarācijā norādāmās informācijas apjomu, kas valsts amatpersonai ir pieejama valsts informācijas sistēmās, aizpildot deklarāciju Valsts ieņēmumu dienesta elektroniskās deklarēšanas sistēmā.

Ministru kabineta 1999. gada 6. aprīļa noteikumi Nr. 138 “Kārtība, kādā aizpildāmas un iesniedzamas valsts amatpersonu un to radnieku deklarācijas un iesniedzami valsts amatpersonu un valsts amatpersonu amatu saraksti” noteica Korupcijas novēršanas likumā noteikto valsts amatpersonu un to radnieku deklarāciju veidlapu paraugus, kārtību, kādā aizpildāmas un iesniedzamas deklarācijas, kā arī kārtību, kādā valsts un pašvaldību iestāžu, uzņēmumu (uzņēmēj sabiedrību) un citu to izveidoto institūciju vadītāji iesniedz Valsts ieņēmumu dienestā valsts amatpersonu un valsts amatpersonu amatu sarakstus.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata ir ierosināma lieta, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;

5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Satversmes tiesas kompetence ir noteikta Satversmes 85. pantā, kā arī Satversmes tiesas likuma 1. un 16. pantā. Savukārt Satversmes tiesas likuma 18. pantā ir regulēta pieteikuma iesniegšana. Citstarp iepriekš minētajās tiesību normās ir atspoguļots pieteikuma princips, atbilstoši kuram Satversmes tiesa lemj par lietas ierosināšanu tikai tad, ja pieteikums atbilst visām likuma prasībām. No minētajām tiesību normām, jo īpaši Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 5. punkta, izriet, ka pieteikumā ir jānorāda Satversmes tiesai piekritīgs prasījums. Tas nozīmē, ka pieteikuma iesniedzējam ir jānorāda gan konkrēta tiesību norma, kuras atbilstība augstāka juridiska spēka tiesību normai Satversmes tiesai būtu jāvērtē, gan arī šī augstāka juridiska spēka tiesību norma.

4.1. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktam Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei.

Šā lēmuma 1.1. apakšpunktā ir norādīts prasījums, kurā apstrīdēta likuma normas satversmība. Tādējādi šajā daļā prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

4.2. Savukārt atbilstoši Satversmes tiesas likuma 16. panta 3. punktam Satversmes tiesa izskata lietas par citu normatīvo aktu vai to daļu atbilstību augstāka juridiska spēka tiesību normām (aktiem).

Šā lēmuma 1.2. un 1.3. apakšpunktā norādītajos prasījumos Pieteikuma iesniedzēja ir identificējusi konkrētas augstāka juridiskā spēka tiesību normas, kurām būtu vērtējama divu Ministru kabineta noteikumu atbilstība. Vispārīgi prasījums izvērtēt Ministru kabineta noteikumu normu atbilstību augstāka juridiskā spēka tiesību normām ir piekritīgs Satversmes tiesai. Tomēr Pieteikuma iesniedzēja nav norādījusi un kolēģija no pieteikumā minētajiem argumentiem nevar izsecināt konkrētas attiecīgo Ministru kabineta noteikumu normas, kuru atbilstība augstāka juridiska spēka tiesību normām Satversmes tiesai būtu jāvērtē.

Tādējādi pieteikums šajā daļā neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 5. punkta prasībām.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma

gadījumā. Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likumā noteiktās prasības.

6. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmo daļu konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai var iesniegt ikviena persona, kura uzskata, ka viņai Satversmē ietvertās pamattiesības aizskar tiesību norma, kas neatbilst augstāka juridiska spēka tiesību normai. Savukārt no Satversmes tiesas likuma 19.² panta sestās daļas 1. punkta izriet prasība pieteikumā minēto uzskatu pamatot.

Atbilstoši Satversmes tiesas likumam personas pamattiesību aizskārums ir konstatējams, ja: pirmkārt, personai Satversmē ir ietvertas konkrētās pamattiesības, proti, apstrīdētā norma ietilpst konkrēto pamattiesību tvērumā; otrkārt, tieši apstrīdētā norma aizskar personai Satversmē ietvertās pamattiesības (*sk. Satversmes tiesas 2016. gada 23. novembra lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2016-02-01 5. punktu*).

Pieteikuma iesniedzēja jau kopš 2000. gada pilda militāro dienestu un ik gadu Valsts ieņēmumu dienestā iesniedz valsts amatpersonas deklarāciju. Daļa no informācijas, kas norādīta minētajās deklarācijās, atbilstoši Interesu konflikta novēršanas likuma 26. panta pirmajai daļai (turpmāk – apstrīdētā norma) jebkuram interesentam ir publiski pieejama interneta vidē. Šī publiski pieejamā informācija ietver arī ziņas par Pieteikuma iesniedzējas ģimenes locekļiem. Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētā norma esošajos ģeopolitiskajos apstākļos, kā arī ņemot vērā tehnoloģiju sniegtās iespējas automatizēti vākt un apstrādāt publiski pieejamu informāciju, aizskar viņas Satversmes 96. pantā ietvertās tiesības uz privātās dzīves neaizskaramību.

No pieteikuma izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja ir apstrīdētās normas tvērumā un informācija no viņas valsts amatpersonas deklarācijām tiek publiskota jau ilgstoši. Ja Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka viņas pamattiesību aizskārums ir tagadējs (esošs), tad nepietiek ar konstatāciju, ka apstrīdētā norma attiecas uz Pieteikuma iesniedzēju. Personai ir jāsniedz ticams pamatojums tam, ka apstrīdētās normas izraisītās nelabvēlīgās sekas rada tai pamattiesību aizskārumu. Proti, Pieteikuma iesniedzējai ir jāpamato, kurā brīdī un kāpēc viņa sākusi uztvert apstrīdētajā normā ietverto noteikumu par valsts amatpersonu deklarāciju publisku pieejamību kā savu pamattiesību aizskārumu (*sk. Satversmes tiesas 2013. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2012-16-01 22.1. punktu*). Pieteikumā nav sniegts tāds faktisko apstākļu izklāsts, no kura būtu gūstams apstiprinājums tam, ka apstrīdētā norma tieši šobrīd rada nelabvēlīgas sekas Pieteikuma iesniedzējai. Proti,

pieteikumā nav norādīts, tieši kādai konkrētai informācijai un par kurām konkrētām personām nebūtu jābūt publiski pieejamai. Turklāt, ņemot vērā, ka Pieteikuma iesniedzēja jau ilgstoši pilda militāro dienestu, pieteikumā nav pamatots, kad tieši apstrīdētajā normā ietvertu noteikumu par valsts amatpersonu deklarāciju publisku pieejamību Pieteikuma iesniedzēja sākusi uztvert kā savu Satversmes 96. pantā ietvertu pamattiesību aizskārumu. Proti, kādi pēdējo sešu mēnešu laikā pastāvējuši ārēji vai personiski apstākļi liek Pieteikuma iesniedzējai šobrīd, nevis jau ātrāk vērsties ar pieteikumu Satversmes tiesā.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta pirmās daļas un sestās daļas 1. punkta prasībām.

7. Papildus kolēģija vērš Pieteikuma iesniedzējas uzmanību uz Satversmes tiesas likuma 19.² panta otro daļu, kas noteic, ka persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai tikai tad, ja tā ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, vai arī ja personai šādu iespēju nav. Savukārt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturto daļu konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās. Ja nav iespēju Satversmē noteiktās pamattiesības aizstāvēt ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem, konstitucionālo sūdzību (pieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā no pamattiesību aizskāruma brīža.

Turklāt saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punktu pieteikumā jāietver prasījuma juridiskais pamatojums. Par juridisko pamatojumu Satversmes tiesas likuma izpratnē atzīstama juridiskā argumentācija, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai. Vērtējot, vai apstrīdētajā normā ietvertais ierobežojums atbilst Satversmes 96. pantam, Satversmes tiesa noskaidro: 1) vai apstrīdētā norma šīs pamattiesības ierobežo; 2) vai šis ierobežojums ir noteikts ar normatīvajos aktos paredzētā kārtībā pieņemtu tiesību normu; 3) vai tam ir leģitīms mērķis un vai tas atbilst samērīguma principam. Proti: 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai; 2) vai nepastāv personu pamattiesības mazāk ierobežojoši (saudzējošāki) līdzekļi; 3) vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām un likumiskajām interesēm nodarīto kaitējumu (*sk. Satversmes tiesas 2018. gada 11. oktobra sprieduma lietā Nr. 2017-30-01 12. un 15. punktu*).

8. Pieteikuma iesniedzēja ir lūgusi anonimizēt savu vārdu un uzvārdu ar pieteikumu saistīto darbību ietvaros.

Saskaņā ar likuma “Par tiesu varu” 28.³ pantu pieteikums, pēc kura izskatīšanas pieņemts lēmums par atteikšanos ierosināt lietu, ir ierobežotas pieejamības informācija. Lēmums par atteikšanos ierosināt lietu var tikt publicēts Satversmes tiesas mājaslapā, aizklājot fizisku personu identificējošus datus. Tādējādi konkrētajā gadījumā nav nepieciešams papildus noteikt ierobežotu pieejamību Pieteikuma iesniedzēju identificējošajai informācijai.

Līdz ar to šā lēmuma 1.4. apakšpunktā norādītais lūgums ir atstājams bez izskatīšanas.

Nemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 1. kolēģija

nolēma:

1. Atteikties ierosināt lietu pēc personas [...] pieteikuma (pieteikums Nr. 124/2024).
2. Atstāt bez izskatīšanas šā lēmuma 1.4. punktā ietverto lūgumu.

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētāja

Irēna Kucina